

İnsani Gelişme Raporu 2014 ışığında Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği

Prof.Dr. Gülay Toksöz
A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi
ÇEEİ Bölümü

İGE 2014 raporundaki temel vurgular

- ▶ Elde edilen kazanımların sürekliliği
- ▶ Süreklilikten yoksunluk=> insani korunmasızlık
- ▶ Yaşam döngüsünde farklılaşan korunmasızlıklar
- ▶ Çocuklar, gençler ve yaşlıların korunmasızlığı
- ▶ Yoksulların en korunmasızlar olması
- ▶ Çocuklukta başlayan eşitsizliklerin tüm yaşamı belirlemesi
 - ⇒Eğitim, istihdam ve sosyal koruma imkanlarından yoksunluk
- ▶ Yoksul kadınların korunmasızlığı en güçlü biçimde yaşaması
 - ▶ Korunmasızlığı azaltma
 - ▶ Zorlukları yenme gücünü geliştirme

Türkiye'nin toplumsal cinsiyet gelişme endeksindeki yeri

- ▶ İGE 2013 Türkiye => 69. sırada
- ▶ Endeks değeri 0.759

- ▶ TCGE 2013 Türkiye => 118. sırada
- ▶ Endeks değeri Kadın=> 0.704
- ▶ Erkek=> 0.796

- ▶ Doğumda yaşam beklentisi Kadın: 78.7 yıl
- ▶ Erkek: 71.8 yıl
- ▶ Ortalama eğitim süresi Kadın:6.4 yıl
- ▶ Erkek: 8.7 yıl
- ▶ Beklenen eğitim süresi Kadın: 13.8 yıl
- ▶ Erkek: 15 yıl
- ▶ Hesaplanan gayrisafi kişi başı milli gelir (2011 PPP \$) Kadın: 8.813 \$
- ▶ Erkek: 28.318 \$

Eğitimde eşitsizlik

Eşitsizlik:

- ▶ yoksulluğa
- ▶ patriarkal zihniyet, ilişki ve kurumlara bağlı
- ▶ Hanehalkı bütçe anketi verilerini kullanarak Yılmaz ve Memiş (2013)* tarafından yapılan alışma
- ▶ Toplam eđitim harcamalarında en dūřuk paya sahip olanlar: kırsal kesimde yoksul hanelerdeki kadınlar
- ▶ Gezici tarım iřçisi kadınlar (eđitim, istihdam, sosyal gūvenlik)

*Kriz Dōneminde Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Farklı Toplumsal Gruplara Yansıması Őzerine Bir Ampirik Analiz

Mevsimlik tarım iŒçisi ailenin kızı AyŒe'nin öyküsü

Eğitimde eşitsizlik

Brüt Okullaşma Oranlarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş			6-14	15-19	20-24	25-29
Kır	Yoksulluk sınırı altında	Erkek	87%	47%	13%	2%
		Kadın	82%	28%	6%	2%
	Yoksulluk sınırı üstünde	Erkek	90%	60%	16%	3%
		Kadın	89%	55%	12%	2%
Kent	Yoksulluk sınırı altında	Erkek	88%	52%	11%	6%
		Kadın	87%	50%	10%	2%
	Yoksulluk sınırı üstünde	Erkek	91%	66%	34%	13%
		Kadın	90%	65%	26%	8%

Ayşe tarlada çalışıyor

İşgücü piyasasında eşitsizlik-2013

- ▶ İşgüçüne katılım
Kadın: % 30.8
Erkek: % 71.5
- ▶ Kadınların %69.2'si işgücünün dışında
- ▶ İstihdama katılım
Kadın: % 27.1
Erkek: % 65.2
- ▶ Tarım dışı işsizlik oranı
Kadın: % 17.4
Erkek: % 10.1
- ▶ İstihdamın sektörel dağılımı
- ▶ Tarım
Kadın % 37.0
Erkek % 17.8
- ▶ Sanayi
Kadın % 15.7
Erkek % 31.1
- ▶ Hizmetler
Kadın % 47.3
Erkek % 51.1

İşteki konum-2013

- ▶ Ücretli-yevmiyeli
Kadın % 56.6
Erkek % 67.3
- ▶ Ücretsiz aile işçisi
Kadın % 31.4
Erkek % 4.5
=> gelir getirmeyen çalışma
- ▶ Kendi hesabına
Kadın % 10.7
Erkek % 22.1
=> sosyal güvenlik kapsamı dışında çalışma
- ▶ İşveren
Kadın % 1.2
Erkek % 6.1
- ▶ Kadınların % 42.1'i korunmasız istihdamda

Kuşaktan kuşağa aktarılan yoksulluk: Ayşe'nin kızı Fatma

Sosyal güvenlikten yoksun çalışma-2013

- ▶ Toplamda
Kadın % 52
Erkek % 30.2
- ▶ Tarım
Kadın % 96.3
Erkek % 71.7
- ▶ Tarım dışı
Kadın % 26.0
Erkek % 21.6

▶ Sosyal güvenlikten yoksun kadınlar

- ▶ Tarımda
 - Ücretli/yevmiyeli % 92.7
 - Kendi hesabına % 96.3
 - Ücretsiz aile işçisi % 96.6
- ▶ Tarım dışında
 - Ücretli/yevmiyeli % 18.4
 - Kendi hesabına % 81.5
 - Ücretsiz aile işçisi % 71.4

Sosyal korumada eşitsizlik ve yaşlılıkta durum 2013

- ▶ **İşgücüne dahil olmayan kadın** 19 523 bin (%69.2)
 - =>Ev işleriyle meşgul 11 856 bin (% 60.7)
- Kadınların toplam mesaisinin %87'si karşılıksız çalışma
- Erkeklerin toplam mesaisinin %84'ü ücretli çalışma*
 - Ev ve bakım işlerine günde
 - çalışmayan kadınlar 5 saat 43 dakika, erkekler 1 saat 12 dakika
 - çalışan kadınlar 4 saat 3 dakika, erkekler 43 dakika
- Eğitim öğretim 2.221 bin (% 11.4)
- Emekli 831 bin (% 4.3)
- ▶ **İşgücüne dahil olmayan erkek** 7.814 bin (% 28.5)
 - Eğitim-öğretim 2.244 bin (% 28.7)
 - Emekli 3.027 bin (% 38.7)

*Memiş, Öneş, Kızılırmak 2012

Sorunların ve Eşitsizliklerin Üstesinden Gelmek için Öneriler

- ▶ İGE 2014 raporu başlığı: zorlukları yenme gücünü kurmak
- ▶ Kadınların işgücü piyasasına erkeklerle eşit haklara sahip olarak, insana yaraşır işler üzerinden katılımı için
 - Düzgün işlerde kadın işgücüne talebi artıran makro ekonomik politikalar uygulanması
 - Kayıtdışı istihdamın ortadan kaldırılması
- ▶ Kadınların üzerindeki ev ve bakım işinin aile içinde kadın ve erkek, toplumda devlet ve özel sektör tarafından paylaşılması
 - Devletin çocuk ve yaşlı bakım evleri, tesisleri kurması, kurulmasını teşvik etmesi
- ▶ Eğitimdeki eşitsizlikleri aşmak için yoksul haneleri, özellikle kız çocukları ve kadınları destekleyici politikalar uygulanması